

Ludwig von Kreitner – tragický příběh mladého muže s oderskými kořeny

Když jsme u příležitosti 125. výročí úmrtí oderského rodáka Gustava von Kreitnera (generálního konsula rakousko-uherské monarchie v Jokohamě) ve Vlastivědných listech č. 120/2017 - příloze Oderského zpravodaje z června 2017 - popisovali osud jeho rodiny, objevili jsme tragickou událost v životě jeho nejstaršího syna Ludwiga von Kreitnera. Protože se jedná nejen o syna významného oderského rodáka, ale i o vnuka známého oderského vrchnostenského sládky Philipa Kreitnera a dějově se události vážou na nedaleké město Hranice, věnovali jsme se jeho podrobnějšímu studiu, jehož výsledkem je následující medailón.



Vídeň 2017. Exteriér farního kostela sv. Trojice - místo křtu Ludwiga Kreitnera, www.wien.at



Vídeň 2017. Interiér farního kostela sv. Trojice - místo křtu Ludwiga Kreitnera, www.wien.at

Dne 24. září roku 1882 se ve Vídni 9 – Alservorstad v domě № 7 na ulici „Kinderspitalgasse“ narodil svobodné Julii Koberové z Bruntálu syn Ludwig Gustav¹. Byl sice pokřtěn za přítomnosti otce Gustava, rytíře von Kreitnera, jehož identitu potvrdili dva svědci a který ho ve farním kostele sv. Trojice „Alserkirche“ ve Vídni 8 – Josefstadt přísežně prohlásil za svého syna, ale tento

společensky netradiční vstup Ludwiga do života jakoby předpovídal jeho tragický osud. V roce 1886 Julie von Kreitner bydlela s rodinou v Jokohamě² a Ludwig Kreitner tam v letech 1889 - 1892 absolvoval školní docházku 1. a 2. stupně základní školy. Když jeho otec v roce 1893 náhle zemřel, vrátila se vdova Julie von Kreitner se syny Ludwigem a mladším Gustavem³ zpět do Vídně.

1. V době svého křtu byl Ludwig Gustav Kreitner nemanželským dítětem, jeho rodiče se vzali úředně „na dálku“ až v roce 1884 na farním úřadě v Bruntálu. Sňatku se nezúčastnil ženich Gustav von Kreitner, protože plnil povinnosti konsula v Šanghaji (Čína). Zastupoval ho bratr nevěsty Rudolf Korber ml.
2. V roce 1886 se již v Jokohamě narodil bratr Ludwiga - Gustav Kreitner ml.
3. Dr. Gustav von Kreitner ml., policejní ředitel v letech 1910-1914 ve Vídni. Od roku 1928 v čínské vládní službě jako bezpečnostní expert pro organizaci a výcvik „Čankajškovy“ vojenské policie. Zemřel 1. května roku 1956, ve Vídni.

Poručníkem obou synů byl jmenován kontraadmirál a velitel přístavu v Pule Franz Müller von Mayensee. V letech 1892 - 1894 Ludwig Kreitner navštěvuje v Bruntále - rodném městě své matky - znovu 2. stupeň a následně i 3. stupeň základní školy, potom ve Vídni na prestižní Theresianské akademii 4. a 5. stupeň základní školy a ve školním roce 1896/1897 i 5. stupeň gymnázia. V té době mu bylo 16 let, a protože rodina pravděpodobně směřovala jeho profesní život do státních služeb, nastoupil ve školním roce 1898/1899 jako chovanec (něm. Zögling) - stipendista soukromé nadace majora von Collse - na c. k. vojenském vyšším reálném gymnáziu v Hranicích. Škola byla elitním gymnáziem pro syny aristokratů, vysokých úředníků, důstojníků a bohatých bankéřů či továrníků a externě zde studovali i příslušníci panovnického rodu, kteří se společně s dalšími vybranými studenty na zkoušky připravovali pod dohledem domácích vychovatelů a do Hranic přijížděli jen skládat zkoušky. Naproti tomu studenti internátního studia, jakým byl i Ludwig Kreitner, byli podrobeni velmi přísné disciplíně. Denní program byl přísně vymezen a režim připomínal život v kasárnách. Povinná byla uniforma a při významnějších událostech nosili chovanci i zbraň. Přednášené učební texty byly kombinací humanitních a přírodovědných předmětů, od latiny a řečtiny až po geodezii a rýsování. Důležitou součástí výuky byly vojenské předměty, jako jsou např. taktika a cvičení ve zbraních. Proti jiným školám byli studenti více tělesně zatěžováni - pod dohledem instruktorů několik hodin denně cvičili v šermírně, na stadionu nebo v jízdárně. Vyučovalo se zde i náboženství a společenské chování včetně hudby a tance. Reálka disponovala dobře vybavenými knihovnami, v kabinetech se nacházely

bohaté geologické, botanické a zoologické sbírky. Škola měla dokonce i svá vlastní muzea a rozsáhlou sbírku zbraní pro praktický i teoretický výcvik. Pocit z „města ve městě“ navozovala nejen rozlehlost tohoto vojenského areálu s vlastním ústavním kostelem, nemocnicí, hřbitovem, ordinací zubaře, lékárnou a důstojnickým kasinem, ale i výčet místností vyšší reálné školy, kde vedle ložnic a učeben byla výše uvedená technická, přírodovědná a historická muzea se stálými expozicemi, střelnice nebo divadelní a další společenské sály. A do tohoto neznámého prostředí vstoupil šestnáctiletý mladík zřejmě psychicky a fyzicky vůbec nepřipraven. Jeho fotografie se nedochovala, a abychom měli alespoň nějakou představu o jeho vzhledu a fyzické vyspělosti, uvádíme výsledky z jeho vstupního příjmu na školu v roce 1898:

výška postavy - 165 cm *barva vlasů* - hnědá
brada - oblá *hmotnost* - 50 kg
barva očí - modrošedá *nos a ústa* - úměrné
obvod hrudníku - 83 cm *obličej* - oválný.

Tato vnější charakteristika Ludwiga Kreitnera nám ho představuje jako subtilního chlapce a přidáme-li k tomu ještě hodnocení jeho osobnosti nadřizenými: *schopnosti* - přiměřené, dost dobré chápání, *stav mysli* - veselý, dobrosrdečný, nestálý, sklon k lehkomyšlnosti, *chování* - slušný a skromný, vyžaduje stálé ovlivňování (výchovu), máme před sebou křehkého a jemného mladíka, který pravděpodobně nebyl ještě v tomto věku připraven na tuhý vojenský režim. Projevovalo se to i ve výuce,



Japonsko, Jokohama 1892. Rodiče Ludwiga - generální konsul Rakousko-Uherska Gustav, rytíř von Kreitner s manželkou Julií. Muzejní spolek Rolleder



Jokohama 1890. Konsulát Rakousko-Uherska. V okně patra Julie von Kreitner se svým mladším synem Gustavem. Muzejní spolek Rolleder

kde patřil mezi horší studenty, přičemž se jeho výsledky rok od roku zhoršovaly. V I. třídě vyšší vojenské reálky (6. ročník reálného gymnázia) byl jeho celkový výsledek při klasifikaci označen jen jako „dobrý“ - v 1. pololetí se zařadil až na 39. místo ze 49 studentů a ve 2. pololetí na 40. místo ze 48 studentů. Jak dokládá přiložená klasifikace z I. třídy vyšší vojenské reálky, byla u něho většina předmětů hodnocena jako „dobrý“ nebo „dostatečný“. Z francouzského a českého jazyka byl klasifikován jako „dobrý“, ale ze svého rodného jazyka měl hodnocení jen jako „dostatečný“. Hodnocení „dobrý“ také dosahoval



Hranice, pohled na c. k. vojenského ústavu na konci 19. století. Archiv VÚA Praha

Schuljahr		1898/99	
Classification	Abteilung	I. b	II. b
Jahrgang und Classe		19	19
Comptoir		gd	gd
Platz		39	40
Fähigkeiten		ausgezeichnet, gut, befriedigend, mangelhaft	
Gesundheitseinstellung		gut, mangelhaft, mangellos	
Brockmann		ausgezeichnet, befriedigend, mangelhaft, mangellos	
Klassifizierung		ausgezeichnet, befriedigend, mangelhaft, mangellos	
Theoretische und praktische Unterrichtsgegenstände	Religion	gd	gd
	Deutsche Sprache	gd	gd
	Österreichische Sprache	gd	gd
	Italienische Sprache	gd	gd
	Polnische Sprache	gd	gd
	Französische Sprache	gd	gd
	Geographie	gd	gd
	Geschichte	gd	gd
	Mathematik	gd	gd
	Physik	gd	gd
	Chemie	gd	gd
	Arithmetik und Algebra	gd	gd
	Geometrie	gd	gd
Praktische Unterrichtsgegenstände	Disziplinar-Gewerbe	gd	gd
	Fechtunterricht	gd	gd
	Schießunterricht	gd	gd
	Schulturnen	gd	gd
Militärische und Leibes-Übungen	Schulturnen	gd	gd
	Fechten und Ausbildung in Truppendienst	gd	gd
	Tanz	gd	gd
	Fechten	gd	gd
Besondere Kenntnisse und Geschicklichkeiten	Schießen	gd	gd
	Tanz	gd	gd
Sprachkenntnisse u. s. w.			
Einzelnoten		33	34
Gesamterfolg		gd	gd
Classenrang		39	40
Anmerkung		ausgezeichnet	
Nennige Folgen der Classification		ausgezeichnet	
Anmerkung			
Unterschrift des	Classencomite	Bretschneider, J. G. Schuster	
	Schul-Commissar	Altmann	

Klasifikace Ludwiga von Kreitnera v I. třídě vyšší vojenské reálky ve školním roce 1898/1899. Archiv VÚA Praha



Hranice, areál c. k. vojenského ústavu na konci 19. století. Učebna chovanců s plynovým osvětlením. Archiv VÚA Praha



Hranice, areál c. k. vojenského ústavu na konci 19. století. Společná jídelna chovanců. Archiv VÚA Praha



Hranice, areál c. k. vojenského ústavu na konci 19. století. Ložnice chovanců. Archiv VÚA Praha



Hranice, areál c. k. vojenského ústavu na konci 19. století. Slavnostní nástup chovanců na nádvoří. Naproti budově školy je ústavní kaple sv. Barbory, místo posledního rozloučení s Ludwigem von Kreitnerem. Archiv VÚA Praha

v náboženství, geografii, geometrii, přírodopisu a ve výtvarném projevu. Ve školním roce 1899/1900 (II. třída vyšší vojenské reálky) byl Ludwig Kreitner v 1. pololetí celkově hodnocen jako „nevyhovující“⁴ a po zlepšení ve 2. pololetí na „dobrý“ se dostal z posledního 46. místa na 44. místo ze 46 studentů. Ale ve školním roce 1900/1901 (III. třída vyšší vojenské reálky) byl v 1. pololetí hodnocen opět jako „nevyhovující“⁵. Druhé pololetí studia už nedokončil, protože 28. května roku 1901 v areálu ústavu zemřel na následky střelného zranění, které si v sebevražedném úmyslu způsobil sám. Archivní dokumenty uvádí, že příčinou tohoto tragického činu byly pravděpodobně jeho „neshody s matkou“⁶ Julii von Kreitner. Zaopatření se mu dostalo 28. května 1901 ve špitální nemocnici chovanců od kněze a jeho učitele náboženství profesora Mathiase Kabelky. Poslední rozloučení s Ludwigem von Kreitnerem proběhlo 30. května 1901 v kapli sv. Barbory, pravděpodobně za účasti rodiny, příbuzných, učitelského sboru a chovanců. Ve stejný den byl pohřben na ústavním hřbitově. Když byl v roce 1954 ústavní hřbitov zrušen a případné zbylé pomníky předány žijícím potomkům nebo přemístěny na hřbitov v sousedních Drahotuších, zůstal nám po Ludwigovi von Kreitner jen tento smutný příběh.



Hranice, areál c. k. vojenského ústavu na konci 19. století. Špitál chovanců, kde byl převezzen smrtelně zraněný Ludwig Kreitner. Archiv VÚA Praha



Hranice, areál c. k. vojenského ústavu na konci 19. století. Ústavní hřbitov v době, kdy zde ještě nebyl pohřben Ludwig Kreitner. Archiv VÚA Praha



Plán ústavního hřbitova z 20. let 20. století se jmény pohřbených osob. Hrob Ludwiga Kreitnera na pravé horní straně hřbitova měl pořadové číslo 18. Archiv VÚA Praha

Poděkování za poskytnutí archiválií ze spisu c. k. vyšší vojenské reálky v Hranicích patří VÚA Praha a za informace z prostředí vojenské reálky včetně cenných rad plk. v. z. Václavu Bednářovi.

Za HVS pro Vlastivědné listy zpracoval Pavel Kašpar st., překlady německých textů Karel Gold.

Použité zdroje:

Rolleder Anton: Geschichte der Stadt und des Gerichtbezirkes Odrau. Steyer, 1903. Archiv Muzejního spolku Rolleder, o. p. s.

Historie bývalých vojenských škol v Hranicích - Orel - Lev - Svastika a Hvězda. Nakladatelství DOST, Hranice 2010.

Úmrtní matrika K. u K. Militär Oberrealschule zu Mähr. Weiskirchen, 1901. VÚA Praha.

Classification-Liste des Zöglings Ludwig von Kreitner. K. u K. Militär Oberrealschule. VÚA Praha.

Kašpar Pavel st.: Gustav, rytíř von Kreitner z Oder. POODŘÍ, str. 26-32, příloha IV, č. 1/2011.

Kašpar Pavel st.: Gustav, rytíř von Kreitner; kartograf a generální konsul v Jokohamě. Oderský zpravodaj, červen 2017, příloha Vlastivědných listů č. 120/2017.

<https://www.vojenskaakademiehranice.ic.cz> (Cimala Petr)

<http://www.historie.hranet.cz> (Hranická historická knihovna - Jiří J. K. Nebeský)

4. V této souvislosti mu rozkazem velitelství školy z 27. února 1900 pro nevyhovující hodnocení byla udělena do ukončení ročníku výstraha, která však byla po zlepšení prospěchu 21. června 1900 zrušena.

5. Rozkazem velitelství školy z 28. února mu bylo s ohledem na opět nevyhovující prospěch uděleno vážné varování.

6. Čeho se opravdu týkaly neshody s matkou, můžeme jen spekulovat. Je však nutné brát v úvahu důležitý fakt, uvedený v jeho úmrtní matrice - „Abnormität Lues im Gehirn und Anlage zu Gehirnkrankheiten“, tedy dispozici k mozkovým chorobám, způsobenou neléčenou vrozenou nebo získanou syfilidou. Ta mohla být i příčinou jeho zhoršujícího se prospěchu, ale hlavně by to znemožňovalo jeho další kariéru ve vojenské (státní) službě Rakousko-Uherska.